

2 uv. Pædagogisk psykologi, Specialpædagogik og Inklusion

Læringens elementer og forskellige læringsforståelser

Denise Ravn Larsen, dela@pha.dk
20. februar 2025

08.40 Fremmøde ☺

Morgensang

Læringsforståelser i psykologien

Øvelse: Dialogle

Læringens elementer – Illeris tænkning

Øvelse: Læringstyper i dobbeltcirkel (CL-struktur)

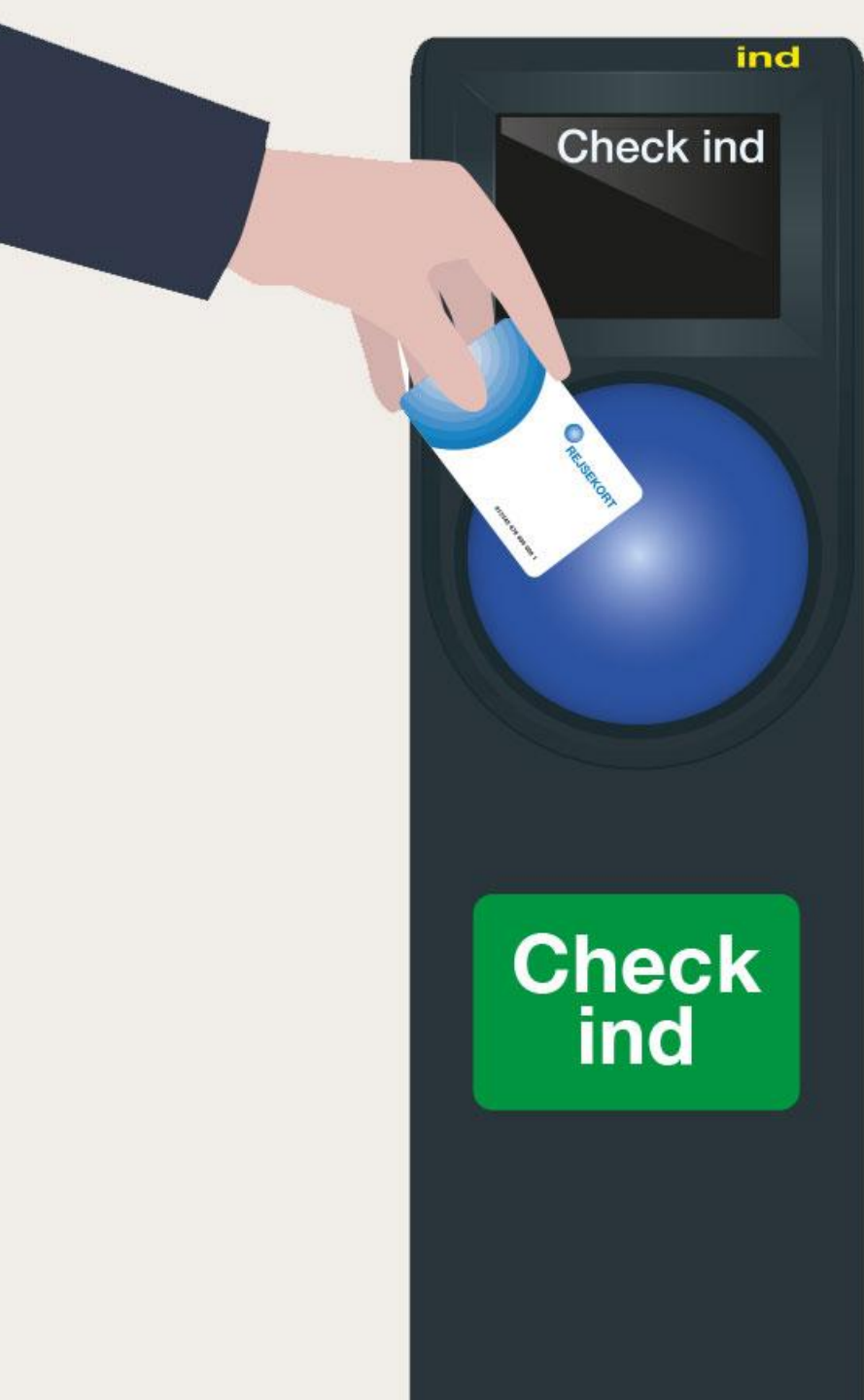
PAUSE

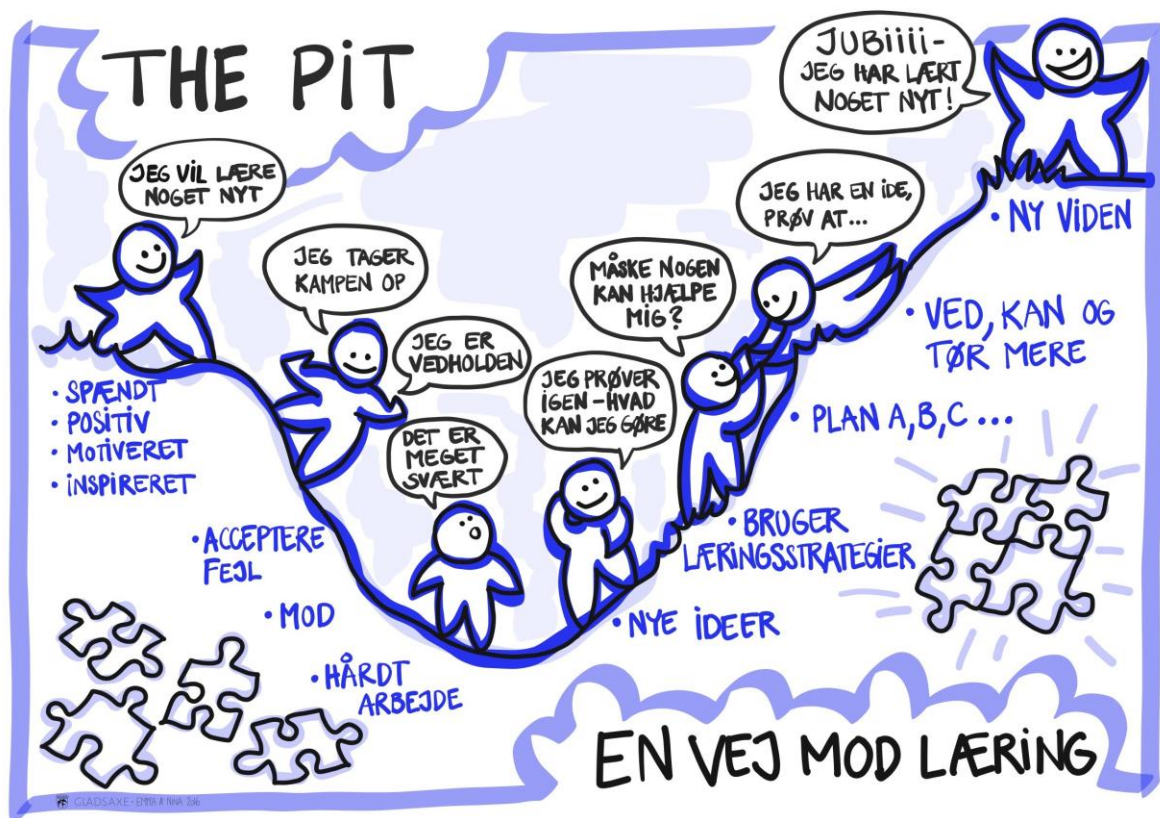
Øvelse i grupper

Læring i teams – også her på studiet

11.50 TAK FOR I DAG ☺

DAGENS PLAN

Dagens tema: LÆRING

Mål

Målet er, at I skal have viden om læring:

Denne gang skal vi arbejde med læreprocesser, muligheder, barrierer og erfaringer. Vi skal derfor udfolde Illeris læringsbegreb, læringstyper, -barriere mm. I får desuden en kort intro til begrebet læring ud fra forskellige faglige positioner i psykologien. Derudover skal I tænke over en episode, hvor I lærte noget. Vi skal bruge jeres fortællinger til at forstå læringsbegrebet med.

Hvorfor skal vi lære at lære?

Mere formelt kan man definere læring som en permanent forandring af ens kapacitet til at interagere med sin omverden, som er fremkaldt ved hjælp af aktivitet. Når man lærer at læse, lærer man at interagere med omverdenen ved hjælp af de tekster, der findes, hvilket øger ens kapacitet til at søge viden og dermed til at forstå (s. 237)

Fordi det øger læringsudbytte her og nu

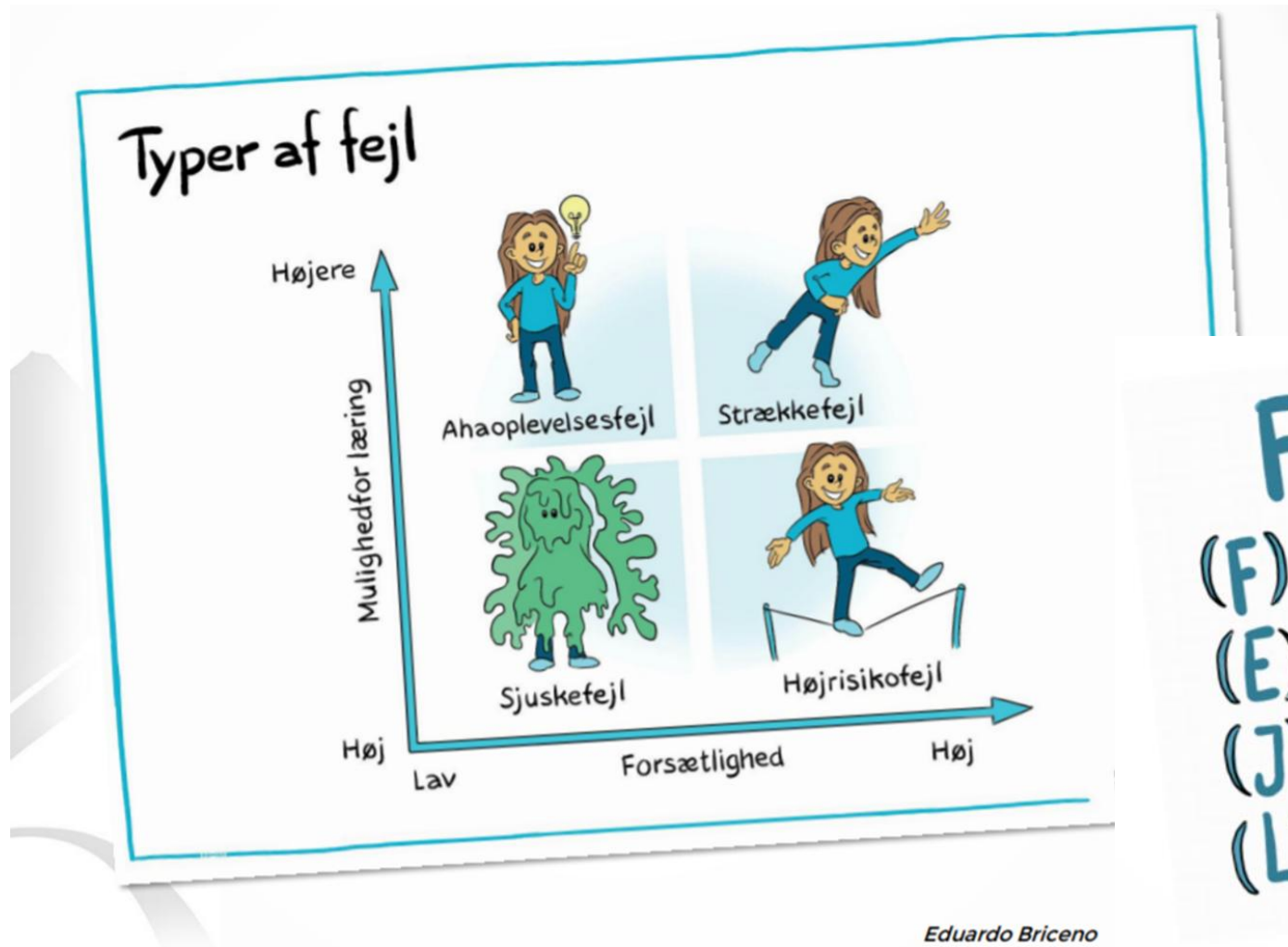
Fordi det at være god til at lære er en vigtig kompetence i det 21 århundrede hvor alt ændrer sig så hurtigt

Hvilken vej skal I gå?

At begå fejl

FEJL
(F) Fejl
(E) Er
(J) Justerbar
(L) Læring

At tænke og sætte ord på egen læring

Læring grundlæggende opstår, når det lykkes for underviseren at skabe kognitive modstillinger hos eleverne, en følelse af at være på dybt vand læringsmæssigt

Udvikling af
James
Nottinghams
tænkning

**AB
SALON**

James Nottinghams læringsforståelse inspireres af traditionen der handler om læring gennem filosofiske samtaler, dialoger, der gennemføres på særlige måder mellem den enkelte deltager og gruppen.

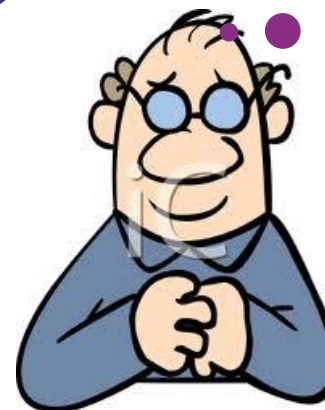
Læringsforståelser

AB
SAL
ON

Læring handler om opnåelse af konkret adfærd / adfærdsændring og hvordan der læres mest effektivt

Behavioristen (Radikale behaviorisme/Skinner)

Læring handler om det, der sker mellem os - ikke inde i os

Situeret socio-kulturalist (Lave & Wenger)

Læring er en indre motiveret erfaringsbaseret mental kognitiv proces hvor information lagres

Kognitiv læringsteoretiker (Den tidlige/Piaget)

Læring handler om hvordan individet opdager viden.

Konstruktivisten (Socialkonstruktivisme/Vygotsky)

Behavioristiske læringsmodeller

Behavioristen

Læring handler om hvordan der læres mest effektivt

- Vi lærer gennem betingning. Hvilke konsekvenser hvilke handlinger giver.
- Vi lærer det, som vi får ros for – forstærkning!
- Det som ikke giver belønning eller måske straf lærer vi ikke.
- Læring ses som en ændring i adfærd.
- Eleven er som en 'tom tavle', hvor viden skal fyldes på. Tankpasser modellen.

Kognitiv konstruktivistiske tilgang

- Konstruktivisterne ser på hvordan eleven får mulighed for at konstruere sin læring igennem erfaringer (fx opdagelse, projektarbejde).

Konstruktivisten eks.
Piaget

Socialkonstruktivistiske læringsmodeller

- Fokus: Læringen sker ikke i men mellem individer.
- Derfor må man se på hvad der sker i det sociale miljø (menneskets forstås som relationelt).
- Målet bliver at skabe en *læringskultur(system)*, der styrker læring. En kultur som bygger på dialog (*kommunikation*) og ser på hvad eleverne har med sig.

Sociokulturel-'isten' eks.
Vygotsky

Watson, Skinner

Piaget, Miller,
Bruner

Vygotsky

Bandura, Lave &
Wenger

James, Peirce,
Mead, Dewey,

	Vægt på ydre vs. indre processer	Læringens drivkraft	Mennesket som aktivt eller passivt?	Syn på kundskab	Lærerens opgaver
Behaviorisme og indlæring	Ydre adfærd. Enkel læringsform.	Belønning (evt. undgåelse af straf). Hedonisme.	Primært 'passiv' – mennesket kan påfyldes viden = 'tankpasser-pædagogik'	Færdig kundskab, som kan overføres til individet. Dvs. indlæring	Tilrettelægge opgaver. Uddele belønning. Regulere læring (adfærd).
Kognitiv konstruktivisme	Indre processer i form af kognitive skemaer og strukturer	Nysgerrighed: Individets behov for at få ny viden til at passe ind i de kognitive strukturer. Indre motivation.	Aktivt – gennem adaptation (assimilation og akkommodation) tilegner mennesket sig ny viden.	Kundskab konstrueres af individet (indre)	Tilrettelægge aktiviteter, der kan støtte den enkelte videnskonskrukt. Fokus på individets samspil med ting.
Den kultur-historiske skole eller Social konstruktivisme	Ydre kultur og indre mentale processer (med vægt på ydre → indre)	Ønsket om at være et socialt væsen	Aktivt – gennem sproglig aktivitet og interaktion, internaliseres viden (opstår tænkning).	Kundskab overleveres fra kulturen (situeret i samarbejde/kommunikation) og internaliseres derefter.	Strukturere, hjælpe og støtte eleven (stilladsering, vejledning, deltagelse). Fokus på det sociale samspil med særlig vægt på sproget (sprogl. tænkning). Fx brug af CL (cooperative learning)
Social læringsteori eller situeret læring	Ydre og indre	Det situerede sociale. Der, hvor man investerer sin identitet og henter mening (fuldgyldig social deltager i praksisfællesskab)	Aktivt – individet deltager og handler i sociale fællesskaber.	Kundskab konstrueres som socialt fænomen (jf. materialistisk udgangspunkt). Vi lærer i alle situationer – situeret læring	Praksisfællesskaber. Vægt på erfaringer "den virkelige verden". Gøre de lærte betydninger (sprog, handling) interaktion. Fx undersøgende projektarbejde, osv.
Pragmatisk læringsperspektiv	Kommunikation og interaktion mellem mennesker	Mennesker må ses og forstås i deres interaktioner med andre mennesker i deres forskellige sociale sammenhænge	Sociale situationer og menneskers handlinger skaber hinanden – læring ses som noget der sker i og gennem menneskelig aktivitet og deltagelse	Kundskab konstrueres i situationer/samspil mellem et individ og omverden	Skabe undervisnings- og læringsmiljøer, hvor undersøgelse, elevernes aktive deltagelse er i centrum. Fokus på elevernes interaktion med stoffet.

Fra indlæring til læring

Fra slutningen af 1800 tallet til omkring 1960'erne var betegnelsen **indlæring** almindeligt brugt. Betegnelsen anlægger en forståelse af, at indlæring i skolen er viden og færdigheder, som blev formidlet og overført fra læreren til eleven (s. 163)

Betegnelsen **læring** som vi bruger i dag, lægger sig op af forståelser om at læring udspringer fra sociale interaktioner, deltagelse i fællesskaber, samarbejde, undersøgelse, tilegnelse og dialog s. 163)

Perspektiver på læring:

- Et behavioristisk, et kognitivt, et psykodynamisk, et humanistisk, et pragmatisk, et socialt-kognitivt, et neuropsykologisk, et systematisk, et narrativt, et kulturhistorisk, et dialogisk, et praksislærings-perspektiv.

Illeris definerer læring som:

”enhver proces, der hos levende organismer fører til en varig kapacitetsændring, og som ikke kun skyldes glemsel, biologisk modning eller aldring”
(Illeris 2006, s. 15)

Læring i skolen

.. Kan siges at forstås som intentionelle handlinger, fordi det altid indebærer et hvad – hvad skal vi lære?

Skolen danner også ramme for læring som ikke er intentionel (medlæring/utilsigtet læring) – den såkaldte skjulte læreplan

Øvelse: Dialoog

- Vi går udenfor
- Alle vælger et kort: Hvad er læring for dig og hvordan kan læring se ud for dig?
- Grupper á 3 personer går sammen og beskriver deres valg af kort
- Find derefter to nye at gå sammen med og lyt til hinandens perspektiver
- Opsamling i klasselokalet

Åbning af teksten: Læringens væsentligste dimensioner af Knud Illeris

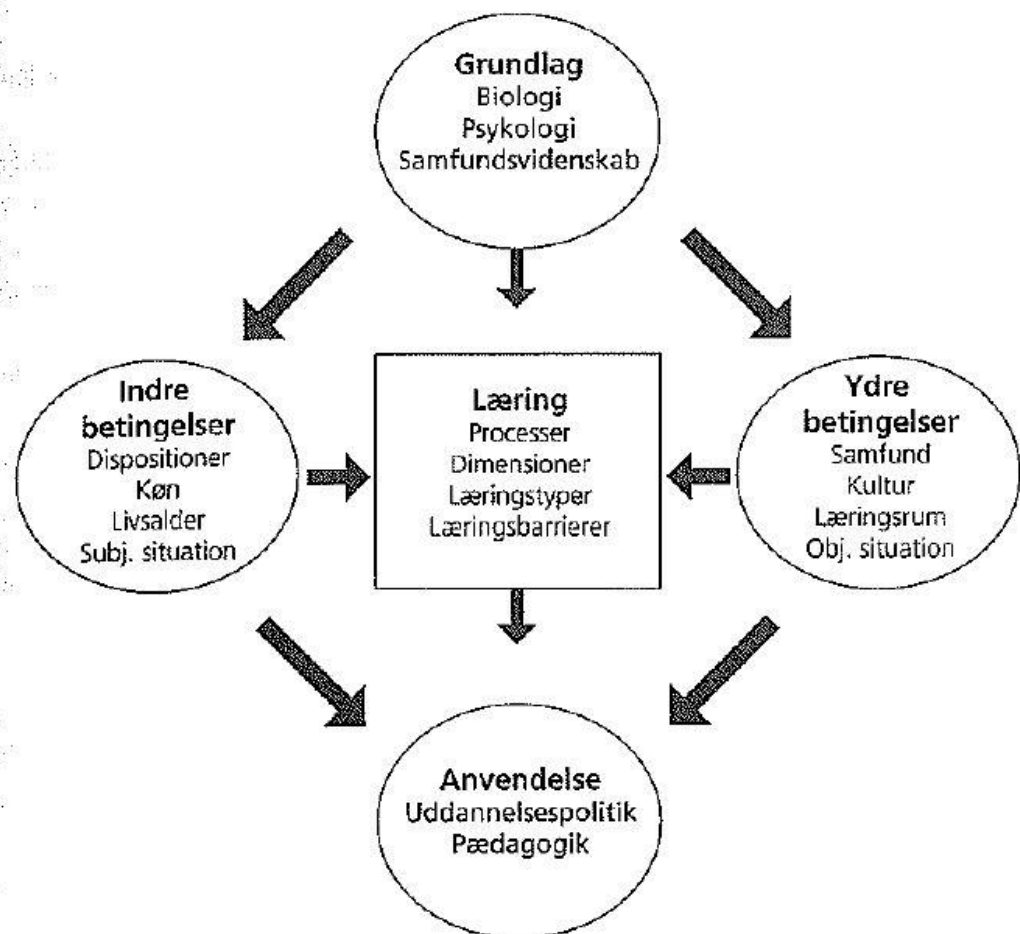

Læringsforståelsens hovedelementer jf. Knud Illeris

Helhedsforståelse af menneskers læring, en kompliceret
processer

AB
SAL
ON

Figur 4: Overblik over læringsforståelsens hovedelementer

Knud Illeris,

- tidligere professor på institut for Uddannelsesforskning på RUC,
- særlige interesseområder: Læring, motivationsteori, kvalifikationsteori og livslang læring også gennem erfaring og praksis

- Illeris har gennem mere end 40 år været en markant skikkelse i dansk og international lærings- og uddannelsesforskning.
- Illeris er forfatter til mange bøger om læring og læringsteorier

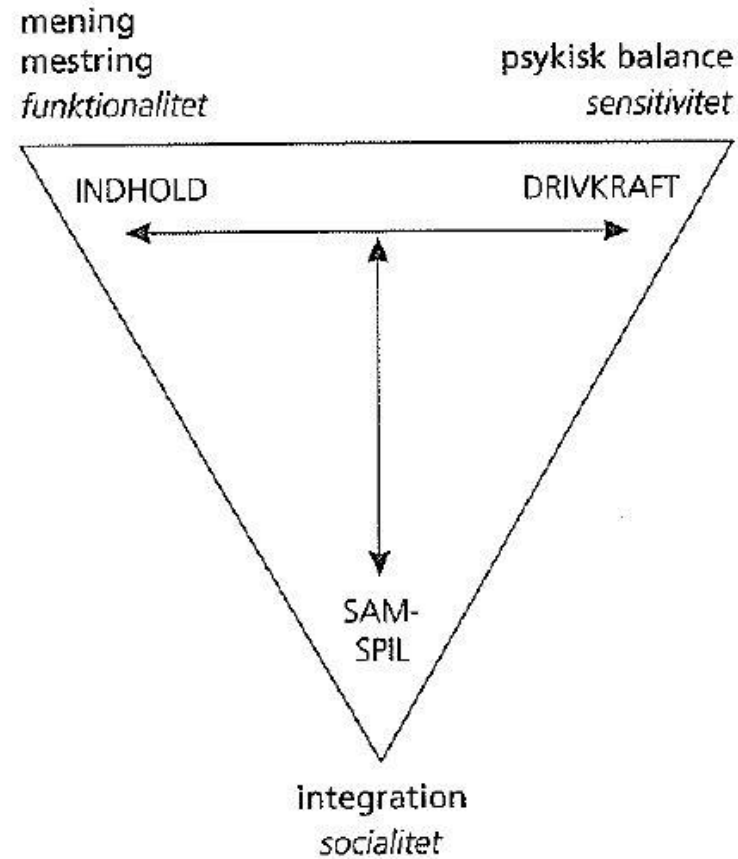
Knud Illers teori om læring

Knud Illeris er en dansk læringsteoretiker, der har udviklet en omfattende teori om læring, som fokuserer på tre dimensioner: **indhold**, **drivkraft**, og **samspil**. Ifølge Illeris er læring en kompleks proces, der involverer både mentale og sociale aspekter.

1. **Indhold:** Dette handler om det faglige og kognitive aspekt af læring, dvs. hvad individet lærer. Det omfatter den viden, færdigheder og forståelser, der opbygges gennem læringsprocessen.
2. **Drivkraft:** Drivkraften er de motivationelle og emotionelle aspekter, der driver læringsprocessen. Her betoner Illeris betydningen af motivation, følelser og vilje for at engagere sig i læring.
3. **Samspil:** Dette aspekt handler om, hvordan læring opstår i samspil med omverdenen, herunder sociale relationer og miljøer. Det inkluderer interaktionen med lærere, medstuderende og andre sociale kontekster, som påvirker, hvordan læring sker.

Illeris' teori ser læring som en proces, hvor både den enkelte og omgivelserne spiller centrale roller. Han lægger vægt på, at læring ikke kun er en intellektuel proces, men også involverer følelsesmæssige og sociale dimensioner.

Læringens processer og dimensioner

Figur 2: Læringens processer og dimensioner

Begrebet Situeret læring: Teoretikere bag: Lave og Wenger

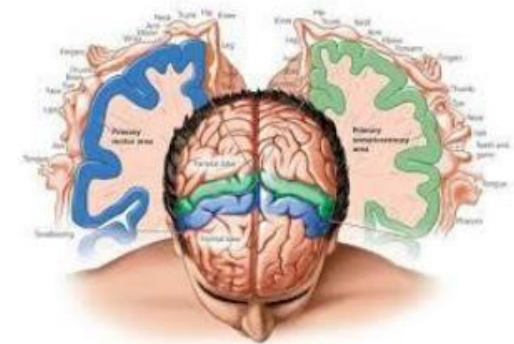
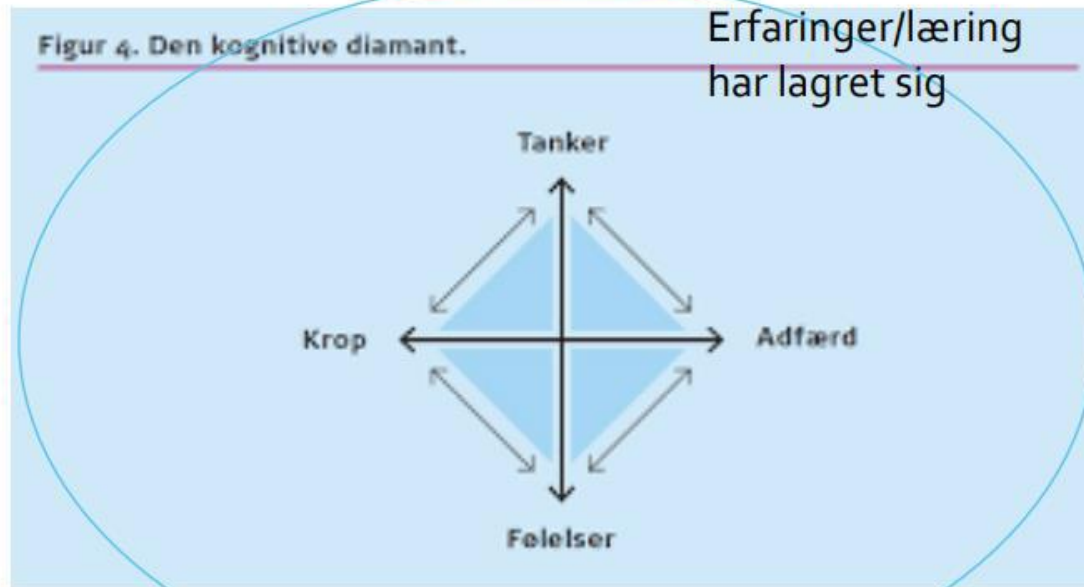

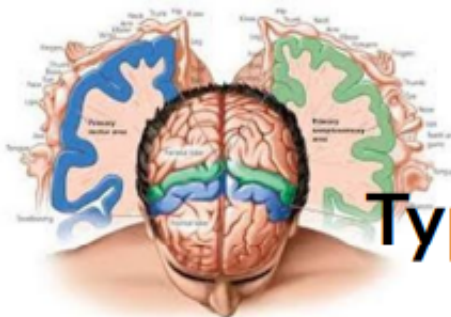
Situeret læring er bundet op om en bestemt undervisningssituation/time
Bestemt lærer/bestemt fag/bestemt klasse/bestemt hændelse/bestemt samfundsmæssig ramme og hvordan situationen indgår i situationen

Hjernens skemaer

Hjernens mentale Skemaer gør at vi på brøkdele af et sekund kan aktivere tidligere læring og forbinde det med nye impulser

Sammenhæng mellem de nye impulser og hjernens allerede eksisterende struktur kan kategoriseres ud fra 4 læringstyper

Typer af læring

Type af læring:	Indhold:
Kumulativ læring	Her oprettes et nyt skema, da den lærende ikke har nogle eksisterende skemaer at relatere til. Gerne i de første leveår og sjældent senere. Ellers specifikt – At lære en pinkode eller andet.
Assimilativ læring	Tilføjende læring, skole og uddannelse hvor man ser sammenhængende læring
Akkomodativ læring	Mere krævende læringstype, når det vi lærer ikke passer ind i øvrige systemer. Vi må revidere eller nedbryde større dele af vores eksisterende systemer/skemaer. Kræver meget energi, ser tingene i en ny sammenhæng. Nogle gange vil vi ikke være med til det, men når det sker kan vi bedre huske det. I tillæg udvikles overblik, fleksibilitet og kreativitet
Transformativ læring	En samtidig revision af flere skemaer på samme tid og infrastrukturerne imellem dem. Kræver meget stor omstilling, personlighedsudvikling, gennemleve krise komme ud på den anden side med nyt mindset eller indsigt.

Læringsbarrierer

- Fejllæring af indholdsdel
- Læringsforsvar i relation til drivkraftsdel fx i form af psykisk forsvarsmekanisme opr. Fra Freud
- Hverdagsbevidsthedens overstimulering af indtryk og informationer skærmes gennem halvautomatisk sorteringsmekanisme
- Påvirkninger afvises eller fordrejes så det passer til egen forforståelse
- Identitetsforsvar, det kan være for påtrængende at tage stilling
- Ambivalens fx godt at lære nyt, men man orker det ikke, ikke meningsfuldt
- Læringsmodstand i samspillet – det sociale med lærer eller medstuderende

Læringens indre og ydre betingelser

Læringens indre betingelser

- "arv"
- Individets forudsætninger
- Læring udvikles gennem forsk. Stadier i livet

Læringens ydre betingelser

- Samfundsmæssige, politiske og kulturelle
- "den sociale arv" det kulturelle miljø
- Læringsrummet

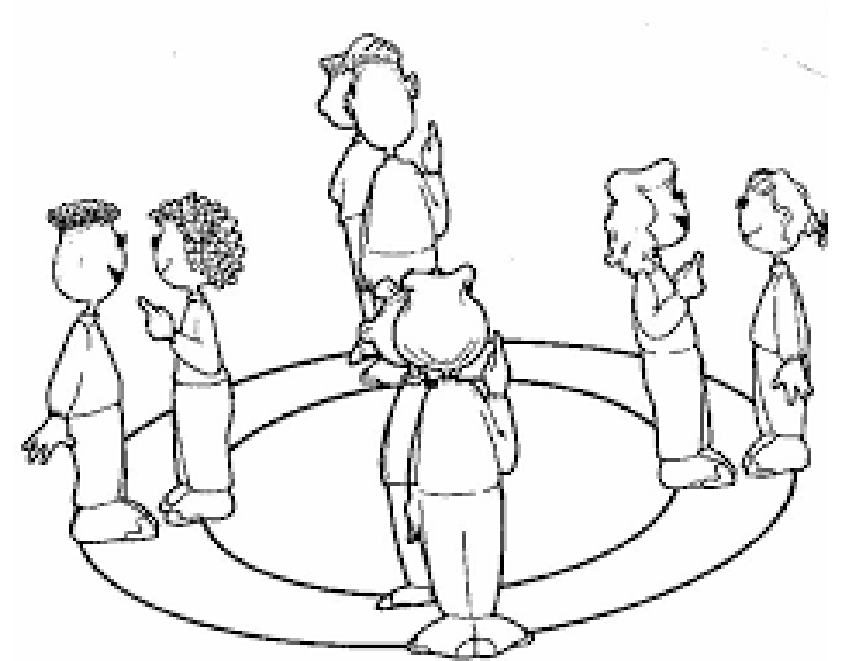
Læringsrummet

- **Hverdagslæring:** indirekte læring, kravle, tale, klare sig i kulturen
  - **Skole og uddannelseslæring:** organiseret læring – nå forsk. Muligheder og positioner
  - **Læring i arbejdslivet:** skolebaseret - praktik
  - **Fritidslæring:** fritids og foreningsliv
  - **Netbaseret læring:** YouTube, e-læring
  - **Kombinationer:** befordrende
-
- Alle disse læringsarenaer/rum kan med fordel aktiveres i undervisningen

Øvelse: Dobbeltcirkler

Denne struktur kan anvendes til at repetere, vidensdele, samt mundtliggøre det eleverne tænker. Alle får sagt deres mening og hørt andres om et emne.

- Trin 1: Halvdelen af eleverne former en cirkel og vender ryggen mod centrum. Den anden halvdel af eleverne danner en cirkel udenom, således at hver elev stiller sig ansigt til ansigt med en fra indercirklen.
- Trin 2: Læreren stiller et spørgsmål
- Trin 3: partnerne diskuterer i den aftalte tid
- Trin 4: partnerne takker for snakken. Ydercirklen rykker en til to personer til højre, hvor de får et nyt spørgsmål.

Spørgsmål til drøftelse I jeres grupper

Prøv at forklare de 4 læringstyper for hinanden: Kom med eksempler fra jeres eget liv/praksis.

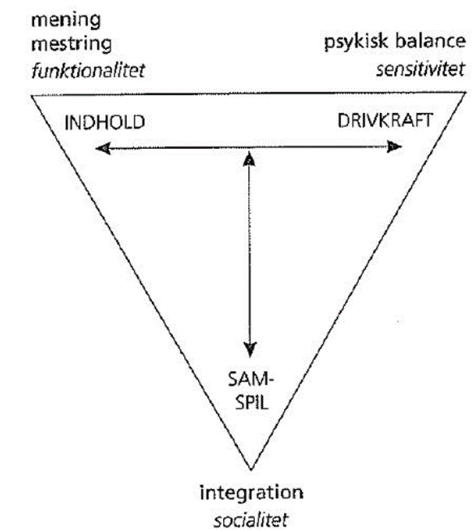
- Kumulativ læring
- Assimilativ læring (Tilføjende læring)
- Akkomodativ læring (Overskridende læring)
- Transformativ læring (identitetskabende læring)

Beskriv de tre former for læringsbarrierer; hvad ligger der i disse begreber? Kom med eksempler fra jeres egne læringstyper, hvor disse barrierer opstod/kunne have opstået.

- Fejllæring
- Læringsforsvar
- Læringsmodstand

Spørgsmål til drøftelse I jeres grupper

- Beskriv en situation, hvor du lærte noget. Analyser situationen ud fra læringstrekantens indhold, samspils- og drivkraftsdimension
- Tænk over en gang du faciliterede læring. Hvordan spillede læringstrekantens dimensioner ind her?
- Tal om begrebet situeret læring. Find forskellige typer af situeret læring i forskellige læringsrum

Figur 2: Læringens processer og dimensioner

Hvad har I talt om i jeres grupper?

Hvad er I blevet opmærksomme på?

Har I fået input I ikke selv havde overvejet?

Hvilke overvejelser har I gjort jer ift. jeres egen læring her på læreruddannelsen?

OPSAMLING

PAUSE

Læring i et gruppesamarbejde

Forventningsafstemning

- Hvor meget kan/vil jeg yde?
- Hvor ofte?
- Hvordan fordeler jeg mit fokus?
- Hvad udvikles jeg af?
- Hvad trives jeg i?
- Hvad bidrager jeg med ind i et samarbejde?
- Hvad har jeg brug for fra min gruppe?

LITTERATUR

Ole Løv (2023): kap 4. "Læring i skolen – gennem deltagelse, efterligning, undersøgelse, tilegnelse og dialog". I: Pædagogisk psykologi i læreruddannelsen. Skibsted, E. & Løv, O. (red.) 1. udg. 1. oplag, Akademisk forlag

"Læringsteoriens elementer – hvordan hænger det hele sammen" i 49 tekster om læring. Illeris, K. (red.). 1. udg. 4 oplag (2017)

Hvad
tager
du
med
fra i
dag?

